NOILE MEDIA DE COMUNICARE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL MEDIATIC CONTEMPORAN: JURNALISMUL DE INVESTIGAȚIE ÎN MEDIUL ONLINE

Elena POZDÎRCA,
Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

CZU: [070 + 659.3]:004 *lpozdircaa@gmail.com*

Presa de investigație este o specie a jurnalismului care se ocupă de analiza, elucidarea și mediatizarea unor probleme complexe la nivelul sistemelor sociale. Materialele realizate de către jurnaliștii de investigație urmăresc un scop important și unic: de a aduce la cunoștința publicurilor adevăruri pe care unii încearcă să le tăinuiască. Prin intermediul investigațiilor jurnalistice oamenii pot afla despre ilegalități, acte de corupție, cazuri de abuz în serviciu și nedreptăți, ce afectează funcționarea normală a sitemelor sociale într-o societate democratică. Realizarea investigațiilor bune, bine documentate necesită foarte multe resurse, inclusiv financiare. Dacă o știre, un interviu sau un reportaj pot fi redactate într-o zi, un material de investigație necesită luni sau chiar ani pentru a fi definitivat, totul depinde de amploarea subiectului abordat. Într-o investigație jurnalistică nu este loc pentru zvonuri, presupuneri și păreri personale, doar pentru date și fapte selectate cu rigurozitate și verificate din mai multe surse, pentru că jurnalistul este responsabil pentru acuratețea informațiilor pe care le injectează în spațiul public.

Actualitatea acestei lucrări rezidă în faptul că, datorită Internetului, jurnalismul de investigație a cunoscut o expansiune serioasă pe aspectul metodelor și tehnicilor investigative, deoarece resursele web au lărgit accesul la diferite fluxuri de informație, precum sunt bazele de date electronice ale diferitor instituții de stat și publice, informații de o importanță crucială în realizarea investigațiilor jurnalistice. Internetul certifică un avantaj enorm pentru munca jurnaliștilor – rapiditatea cu care sunt identificate, selectate și stocate datele. Bazele deschise permit atât analiza comparativă a informațiilor, cât și analiza evoluției anumitor fapte, fenomene și stări, o tehnică foarte importantă în jurnalismul de investigație.

În partea practică a tezei voi prezenta o analiză exhaustivă a platformelor *rise.md* și *anticorupție.md* în baza următoarelor criterii: subiectele abordate în materialele de investigație; tipurile de surse la care au apelat jurnaliștii; metoda de investigație aplicată (tradițională sau asistată la calculator).

În urma analizei efectuate în perioada septembrie 2021 - ianuarie 2022, pe platforma *rise.md* au fost publicate cinci investigații jurnalistice, dintre care trei au avut ca subiect afacerile ilegale, un material a investigat un caz de spălare de bani, iar o altă investigație a mediatizat cazul unei persoane de rang înalt, antrenată într-un conflict de interese. Tot în această perioadă, jurnaliștii au folosit în materialele publicate surse scrise, cum ar fi documente oficiale și confidențiale sau rapoarte. Alte surse contabilizate sunt cele umane: agenți economici și directori de întreprinderi. De asemenea, am identificat și câteva surse instituționale: consilieri și persoane care activează în primărie, dar și experți în domeniu, surse extrem de credibile. Doar unul din cele cinci materiale publicate în perioada septembrie 2021 - ianuarie 2022 a fost realizat prin metoda mixtă (la calculator și prin metoda tradițională), iar celelalte materiale au fost realizate la calculator, fără deplasare pe teren.

În perioada septembrie 2021 - ianuarie 2022, pe platforma *anticorupție.md* au fost publicate 19 materiale de investigație, dintre care șase materiale au fost focusate pe averile nedeclarate ale politicienilor și procurorilor din Republica Moldova. Cinci materiale au mediatizat afaceri ilegale ale persoanelor influente din Moldova, iar în patru materiale a fost abordată tema corupției. Alte ilegalități, cum ar fi cazuri de spălare de bani și îmbogățire ilicită au constituit subiecte pentru alte trei investigații jurnalistice. În majoritatea materialelor de investigație de pe pagina *anticorupție.md*, jurnaliștii au folosit surse scrise, cum ar fi rapoarte financiare, date despre venituri lunare și anuale, procese penale intentate și hotărîri judecătorești. Alte surse utilizate în procesul investigativ au fost materialele instituționale furnizate de către polițiști, procurori, avocați, responsabili din cadrul primăriei și directori de firme. Sursele la care jurnaliștii au apelat într-o formulă restrânsă au fost experții, doar în paginile a trei investigații a fost expusă părerea unui expert în domeniu. În urma analizei integrale a materialelor în perioada indicată mai sus, merită menționat faptul că cea mai mare parte a investigațiilor a fost realizată la calculator și doar o mică parte prin metoda tradițională.

Totodată, rezultatele obținute ne-au permis să deducem următoarele concluzii: primordial, metoda tradițională de realizare a investigațiilor este treptat înlocuită cu metoda asistată la calculator, ce facilitează și ușurează semnificativ munca jurnaliștilor. O altă concluzie este că, Republica Moldova înregistrează deficiențe pe domeniul respectării legislației în vigoare. În urma analizei efectuate am dedus și că majoritatea procurorilor, a avocaților sau a politicienilor din R. Moldova nu-și declară corect averile, sunt trași la răspundere pentru îmbogățire ilicită, fapte de corupție și afaceri ilegale, precum și cazuri de delapidare a banilor publici.

În context, venim și cu o recomandare pentru jurnaliștii de investigație, pe care îi îndemnăm să nu excludă în totalitate metoda de investigație tradițională, ci în combinație cu metoda asistată la calculator, deoarece oricât de dezvoltate ar fi noile tehnologii, prezența jurnalistului la fața locului, observația directă și interacțiunea cu sursele sunt esențiale în procesul de investigație. Fiind pe teren, jurnalistul poate obține date importante, poate observa detalii, poate analiza limbajul non-verbal și, în felul acesta, își poate confirma sau infirma anumite presupuneri trasate anterior.

Elena POZDÎRCA,
Noile media de comunicare în contextul mediatic contemporan: Jurnalismul de investigație în mediul online
Conducător științific:
Ludmila RUSNAC,
dr., lector univ.